

Maa- ja metsätalousvaliokunta:

- Asiantuntijakuuleminen 10.3.2020

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta

Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä **U 2/2020 vp** esitettyyn valtioneuvoston kantaan ja korostaa erityisesti seuraavia näkökohtia.

Komission ehdotuksen mukaan oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta on tuettava erityistavoitetta, jolla annetaan ”alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä yhteiskunnallisia, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisellä on”. EU:n pyrkimys on saavuttaa Pariisin ilmasopimuksen mukainen ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä. Suomi tavoittelee hiilineutraalisuutta jo vuoteen 2035 mennessä.

Ilmastoneutraalisuus edellyttää laaja-alaisia muutoksia monilla eri toimialoilla. Samalla kun pyritään ilmastoneutraalisuuteen Suomessa ja koko EU:n tasolla, on huolehdittava siitä, että nämä muutokset eivät tapahdu epäoikeudenmukaisella tavalla jäsenvaltioiden ja niiden eri alueiden ja kansalaisten kesken. Komission ehdotus oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta on yksi askel polulla, jolla EU:n hiilineutraalisuustavoite voidaan saavuttaa ja edistää samalla ympäristömyötäistä taloutta, teknologiaa ja työllisyyttä.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastolla pyritään luomaan uutta taloudellista toimintaa ja työllisyyttä erityisesti niillä alueilla, jotka ovat riippuvaisia fossiilisista polttoaineista kuten kivihielestä ja öljyliuskeesta, sekä turpeesta, tai hiili-intensiivisestä teollisuudesta. Rahoitusta voivat saada kaikki jäsenvaltiot sen mukaan, kuinka suuriksi ilmastoneutraalisuuteen siirtymisen vaikutukset niissä on arvioitu. Kaikki alueet eivät kuitenkaan voi rahoitusta saada, vaan jäsenvaltioiden tulee yksilöidä alueet, joihin siirtymä vaikuttaa eniten ja joihin rahoitus keskitetään.

Komission ehdotuksen mukaan Suomen osuus oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksesta olisi 164,8 milj. €. eli laskennallisesti noin 29,9 €/asukas. Vertailun vuoksi naapurimaidemme Ruotsin ja Viron vastaavat luvut olisivat noin 6,0 €/asukas ja 94,9 €/asukas. Suomen ja Ruotsin saantoon liittyvät erot selittyvät pääosin Suomen energiaturpeen käytöllä. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoihin on vielä lisättävä vähintään 1,5 kertaisesti varoja EAKR:sta ja ESR:stä, sekä kansallista rahoitusta koheesiopolitiikan sääntöjen mukaisesti. Komission laskelmien mukaan Suomen kokonaisrahoitus oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksen puitteissa olisi lähes 750 milj. €.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä sitä, että oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoja suunnataan komission ehdotuksen puitteissa ilmastoneutraalisuuden kannalta keskeisiin toimiin ja hankkeisiin. Rahoitettavilla hankkeilla ja toimilla tulisi olla selkeästi päästöjä vähentävä vaikutus. Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee laatia rahaston varojen kohdentamiseksi alueelliset suunnitelmat, jotka ovat

johdonmukaisia vasta laadittujen kansallisten ilmasto- ja energiasuunnitelmien (NECP) sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kanssa. Rahasto tukee osaltaan Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi tarvittavien toimien oikeudenmukaista jakautumista.

Komissio julkaisi talouspolitiikan EU-ohjausjakson talvipaketin 26.2. Raportin liitteessä D esitettiin myös maakohtaisia suosituksia oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta tuettaville kohteille. Komission mukaan Suomessa tukea tulisi suunnata lähinnä Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutuille alueille turpeen energiakäytöstä siirtymiseen. Ympäristöministeriö korostaa, että energiaturpeen nostoa ja käyttöä tapahtuu merkittävästi myös muutamassa muussa maakunnassa, ainakin Etelä-Pohjanmaalla, Satakunnassa ja Keski-Suomessa. Etelä-Pohjanmaan maakunnassa on valtakunnallisesti eniten turvetuotantoalueita eli noin 15 000 ha. Olisi luontevaa, että rahoitusta kohdennettaisiin myös ainakin edellä mainituille maakunnille.